

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СУД З ПРАВ ЛЮДИНИ
СПРАВА «СЕВАСТЬЯНОВ ПРОТИ УКРАЇНИ»
(CASE OF SEVASTYANOV v. UKRAINE)

(Заяви № 37650/13 і № 55971/13)

Стислий виклад рішення від 25 листопада 2021 року

Заявник підозрювався у вчиненні злочинів у складі злочинного угруповання, яке у 2008 та 2009 роках діяло у декількох областях України. Кримінальні справи щодо вчинених злочинів розслідувалися паралельно у відповідних областях.

02 вересня 2009 року працівники міліції затримали заявника поблизу його будинку та доставили до відділу міліції. Заявник стверджував, що і під час затримання, і тримання у відділі міліції він зазнав фізичного та психологічного насилля з метою отримання зізнавальних показань. Протокол про затримання заявника було складено наступного дня. Того ж дня заявника оглянув судово-медичний експерт та склав акт, у якому вказав про наявність тілесних ушкоджень.

Наступного дня Ульяновський районний суд Кіровоградської області (далі – районний суд) продовжив строк затримання заявника, а 11 вересня – обрав заявнику запобіжний захід у вигляді тримання під вартою на строк два місяці, який був залишений без змін Апеляційним судом Кіровоградської області із уточненням, що термін необхідно обраховувати з дати затримання заявника. До 2016 року суди неодноразово продовжували строк тримання заявника під вартою під час досудового розслідування, вважаючи, що воно було виправданим і підстав для зміни запобіжного заходу не було.

25 березня 2016 року Шевченківський районний суд міста Києва звільнив заявника з-під варти, встановивши відсутність підстав для тримання його під вартою. Станом на березень 2017 року кримінальне провадження щодо заявника тривало.

Незважаючи на скарги заявника на жорстоке поводження, прокуратура Кіровоградської області не порушувала кримінальне провадження за фактом жорстокого поводження або порушувала та закривала у зв'язку з відсутністю ознак такого поводження. Постанови про закриття кримінальних проваджень скасовувались Ленінським районним судом міста Кіровограда як необґрунтовані. Крім того, вказаний суд залишив без задоволення скаргу заявника на постанову слідчого про закриття кримінального провадження від 25 березня 2016 року. Заявник намагався оскаржити цю ухвалу, але його скарга була відхилена як подана після закінчення встановленого строку.

До Європейського суду з прав людини (далі – Європейський суд) заявник скаржився за статтею 3 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі – Конвенція) на жорстоке поводження з ним працівників міліції та неналежне розслідування його скарги у зв'язку з цим; за пунктом 1 статті 5 Конвенції на незаконність його затримання та тримання під вартою у період з 02 до 03 вересня 2009 року; за пунктом 3 статті 5 Конвенції на надмірну тривалість тримання його під вартою; за пунктом 1 статті 6 Конвенції на надмірну тривалість кримінального провадження щодо нього.

Розглянувши скаргу заявника за статтею 3 Конвенції, Європейський суд послався на рішення у справі *«Каверзін проти України»* і вказав, що небажання органів державної влади забезпечити оперативне та ретельне розслідування скарг на жорстоке поводження працівників правоохоронних органів становить системну проблему. Європейський суд вказав, що наведений заявником опис обставин стверджуваного жорстокого поводження з ним є детальними і послідовними, а результати розслідувань не спростували скаргу заявника, що він став потерпілим від жорстокого поводження працівників міліції. З огляду на зазначене Європейський суд дійшов висновку, що держава несе відповідальність за жорстоке поводження із заявником, і констатував порушення як процесуального, так і матеріального аспекту статті 3 Конвенції.

Щодо скарги заявника на незаконність його затримання та тримання під вартою у період з 02 до 03 вересня 2009 року Європейський суд зауважив, що незадокументоване тримання особи під вартою є абсолютним запереченням фундаментально важливих гарантій, закріплених статтею 5 Конвенції, та вказує на найбільш серйозне порушення цього положення, у зв'язку з чим констатував порушення пункту 1 статті 5 Конвенції.

Стосовно подальшого тримання заявника під вартою, яке тривало 5 років і вісім місяців, Європейський суд зазначив, що тяжкість висунутих проти заявника обвинувачень та процесуальні ризики могли виправдати тримання заявника під вартою в початковий період. У подальшому строк тримання заявника під вартою неодноразово продовжувався на підставах, які не можуть вважатися «достатніми» та «відповідними», щоб виправдати таку тривалість. Отже, було порушено пункт 3 статті 5 Конвенції.

Щодо скарги заявника за пунктом 1 статті 6 Конвенції Європейський суд зазначив, що з огляду на свою практику з цього питання, а також враховуючи той факт, що тривалість провадження заявника перевищила сім років і шість місяців у трьох інстанціях, Європейський суд дійшов висновку, що у цій справі тривалість провадження була надмірною та не відповідає вимозі «розумного строку», у зв'язку з чим було порушення пункту 1 статті 6 Конвенції.

ЗА ЦИХ ПІДСТАВ СУД ОДНОГОЛОСНО

1. *Вирішує* об'єднати заяви;
2. *Долучає до розгляду по суті* заперечення Уряду про невичерпання національних засобів юридичного захисту у зв'язку зі скаргами заявника за статтею 3 Конвенції;
3. *Оголошує* заяви прийнятними;
4. *Відхиляє* заперечення Уряду про невичерпання національних засобів юридичного захисту;
5. *Постановляє*, що було порушено як процесуальний, так і матеріальний аспекти статті 3 Конвенції;
6. *Постановляє*, що було порушено пункт 1 статті 5 Конвенції;
7. *Постановляє*, що було порушено пункт 3 статті 5 Конвенції;
8. *Постановляє*, що було порушено пункт 1 статті 6 Конвенції;
9. *Постановляє*, що:
 - (a) упродовж трьох місяців держава-відповідач повинна сплатити заявнику 15 600 (п'ятнадцять тисяч шістсот) євро та додатково суму будь-якого податку, що може нараховуватися, в якості відшкодування моральної шкоди, ця сума має бути конвертована в національну валюту держави-відповідача за курсом на день здійснення платежу;
 - (b) із закінченням зазначеного тримісячного строку до остаточного розрахунку на зазначену суму нараховуватиметься простий відсоток (simple interest) у розмірі граничної позичкової ставки Європейського центрального банку, яка діятиме в період несплати, до якої має бути додано три відсоткові пункти.
10. *Відхиляє* решту вимог заявника щодо справедливої сатисфакції.»